

Svatováclavský sborník na památku 1000. výročí smrti knížete Václava svatého, I. díl/Korunovační meč, zvaný svatováclavský

< Svatováclavský sborník na památku 1000. výročí smrti knížete Václava svatého, I. díl

Svatováclavský sborník na památku 1000. výročí smrti knížete Václava svatého, I. díl

Josef Schráníl

◀ O zbroji sv. Václava

Korunovační meč zvaný svatováclavský

Kníže Václav svatý a počátky české mince ▶

Jménem knížete sv. Václava spjata je vzácná památka zbrojářského umění středověkého, která po dlouhá staletí byla opatrována v pokladě katedrály svatovítské a jenom při slavnostech korunovačních užívalo se jí jako královského symbolu. Je to korunovační meč svatováclavský, v němž stejně jako v osudech svatováclavské koruny odrážejí se slavné i temné osudy českého království.^[1] Meč, na jehož rukojeti spočinulo tolik rukou, jež dnes se rozpadávají v královské hrobce svatovítského dómu, měl svoji pestrou historii. O ní vypráví zbraň tím, jak se měnil v různých dobách její vzhled i ozdoby a vyprávějí o ní zlomkovitě i historické prameny. Ale i v této drobnomalbě, zapadající do velkých dějů, zachytíme v ohlase dobových

proudů vedle úcty k symbolu, posvěcenému jménem rytířského světce, také stíny, které na relikvii vrhá touha po drahém kovu a jež se nezastavuje ani před odznakem královské moci.

Meč t. zv. svatováclavský, jak dnes je zachován v svatovítském chrámovém pokladu, je typická zbraň gotického období. V celkové délce zbraně 93,5 cm je zahrnuta pružná čepel délky 76 cm (od hrotu až k příčce).

Čepel, ještě dnes ohebná, je značně k pleknu zúžena a vybíhá v ostrý hrot. Sředem čepelce táhne se dosti široký žlábek (Blutrinne) a 75 mm pod příčkou je v žlábkou prosekán latinský křížek rozměru 45×20 mm úzkým ramenem dolů obrácený, aby ten, kdo držel v ruce vytasenou zbraň, měl toto znamení v přirozené poloze před očima. Šířka

čepelce pod příčkou (záštitou) dosahuje 45 mm. Na straně protilehlé hrotu vybíhá čepel v úzký trn, na kterém je navlečena prostá příčka (záštitu), vykovaná z oblé tyčinky, délky 17 cm, ke koncům zúžená. Jedno rameno je dnes mírně ohnuto. Nad příčkou je navlečena na trn dřevěná cívka, potažená hnědou plstí, a na této je teprve navlečen potah ze žlutavého tkaniva se stříbrným listovitým ornamentem. Teprve na tomto podkladě jest upevněn povlak rukojeti z červeného sametu, na němž jsou stříbrnými nitmi vyšity dva proužky vavřínu.^[2] Cívka vrcholí jablkem vybrušeným z křišťálu ve tvaru dvojstranného komolého kužele, průměru 55 mm. Trn čepelce, na jehož konci jest jablko navlečeno, obalen je z důvodů dekorativních purpurovým hedvábím. Obvod trnu, vystupujícího z jablka, je vrouben hrubě pracovanou stříbrnou růžicí a konec trnu je protažen otvorem, do něhož je navlečen stříbrný kroužek, který asi sloužil k závěsu střapce. (Āb. XVIII.)

Jaké byly dějinné osudy této honosné zbraně, o tom se dovídáme z úryvkovitých zmínek pramenů, hlavně z inventářů pokladu svatovítského.

Nejstarší zpráva o svatováclavském meči je zachována v listině, dané r. 1333 na Roudnici biskupem Janem z Dražic, který zavazuje Heřmana kožešníka i jeho potomky, že budou čistiti zbraň a zbroj sv. Václava, t. j. přílbu, brnění a meč, opatrované v pražském kostele (u sv. Víta).^[3] Tato zpráva zaznamenává jenom suše, že v pokladu chrámovém existoval tehdy meč, pokládáný za meč sVáclava, bez jakýchkoliv bližších údajů.

Teprve v nejstarším inventáři chrámového pokladu z r. 1354 čteme zápis podrobnější: »Gladius cum sollempni vagina de auro, gemmis et perlis facta sancti Wenceslai«^[4] Podobně popsán je meč v inventáři z r. 1355: »Gladius ipsius cum vagina aurea cum gemmis et perlis«^[5] V dalších záznamech dovídáme se o zlaté pochvě, že byla poškozena a také že chybí drobný křížek, který býval v meči sVáclava.^[6]

Za Karla IV. a ještě za vlády Václava IV. byl meč opatřen zlatou pochvou, zdobenou perlami a gemmami, která byla v dolní části už v r. 1368 nalomena. Snad ještě v této poškozené formě byla použita v r. 1420 při korunovaci císaře Zikmunda na krále českého. Ale ještě téhož roku nalézáme v seznamu předmětů ze svatovítského pokladu, které pro zabezpečení byly odvezeny na Karlštejn, »Gladius B. Wenceslai cum futuro suo«^[7] Pro vyznačení pochvy užívají všechny tehdejší prameny výrazu »vagina« a pouze v tomto seznamu je užito termínu »in futuro« ne ve významu pochvy, nýbrž pouhého pouzdra.^[8] Stejně jmenují i další inventáře až do r. 1441 pouze »gladius s. Wenceslai« bez jakékoliv zmínky o nádherné pochvě. Kdy tato zmizela, nedá se přesně zjistit podle historických pramenů, ale budiž dovolena domněnka, že se to stalo v r. 1420, kdy císař Zikmund, dav se na pražském hradě korunovati dne 28. července, oloupil chrámový poklad svatovítský o předměty z drahých kovů, neušetřiv ani umělecké výzdoby hrobu sv. Václava. Spolu s ostatními předměty zmizela si tehdy i zlatá pochva korunovačního meče.

Dnes uloženy jsou v pokladu svatovítském tři pochvy, označené jako pochvy svatováclavského meče, z nichž však pouze dvě hodí se k této zbrani svými rozměry.

Nejjednodušší pochva je dřevěná a je potažena hadí anebo úhoří kůží. Na konci je opatřena hrubým měděným okutím, které vybíhá v tupou špičku. Už z její délky 64,5 cm je viděti, že nepatřila k našemu meči.

Druhá pochva, zhotovená z lipového dřeva, dosahuje délky 83 cm a je při ústí 65 mm široká. Přes dřevěnou konstrukci přetažen byl podklad ze zahnědlé kůže a na tom teprve je upevněn potah z rudého aksamitu, ve kterém na okraji nacházíme do aksamitu vtačené stopy kování, jež bylo upevněno nýtky, po kterých zůstaly zřetelné otvory. V horní části je pochva obalena pruhem látky, ve kterém je ornament vyšitý plochými stehy ve tvaru kosočtverců červenou a modrou nití. Pochva je v spodní třetině zlomena.

Nejnovější pochva, ve které je meč zasunut, je dřevěná, délky 83,5 cm, při ústí 77 mm široká, na obvodu, při ústí i nákončí stříbrným okutím zdobená. Na hřbetě pochvy je naletován stříbrný řetízkový drát a pochva je opatřena dvěma kroužkovými závěsy na pružících jako šavle.

Údaje o textu	
Titulek:	Korunovační meč zvaný svatováclavský.
Autor:	Josef Schráníl
Zdroj:	Svatováclavský sborník na památku 1000. výročí smrti knížete Václava svatého. Díl I – Kníže Václav svatý a jeho doba.
Vydáno:	Praha : Národní výbor na oslavu svatováclavského tisíciletí, 1934
Licence:	PD old 70
Dílo ve Wikipedii: Svatováclavský meč	

První ve výčtu zde uvedená pochva k meči nepatří. Teprve druhá pochva svými rozměry odpovídá velikosti zbraně, a nám se klade otázka, kdy byla pořízena a jak dlouho se jí užívalo. Po roce 1420, kdy meč svatováclavský byl uchovávan v nějakém jednoduchém pouzdru, není o ozdobjší pochvě ani zmínky. Teprve v inventáři z r. 1441 setkáváme se ponejprv s popisem pochvy: »Vagina rubea pro gladio s. Wenceslai cum argento decorata«^[10] Tuto stručnou zmínku doplňuje pak inventář pokladu, uloženého r. 1476 v Plzni, kde pod č. 53 je uveden »Gladius gloriosi martyris s. Wenceslai cum vagina aksamito rubeo superduta et in sua circumferentia argento circumducta«^[11]

Prohlížíme-li pečlivě starou pochvu, zbavenou kování, nacházíme v sametu hluboko vtažené otisky kování, jehož tvar a rozměry se shodují se stříbrným kováním na pochvě třetí, nejmladší.

Když jsem psal poznámky o původu a stáří meče svatováclavského, domníval jsem se, že tato pochva byla pořízena teprve za Vladislava II.^[12] Pochva však podle zřetelné zmínky z r. 1441 je starší a v miniaturách z tohoto století nacházíme už doklady rámcového kování pochvy.^[13] Tato rudá, stříbrem zdobená pochva stala se tradiční. Zmiňuje se o ní korunovační řád Maxmiliána II. »das Schwert, so St. Wenzels gewest, hat der behemisch Marschalch allein dem Kunig in einer rotsamen Scheid gleich vgetragen«^[14] I zpráva o korunovaci Matyášově mluví o tom, jak »pan Pertolt Bohubud z Lippého, maršálek dědičný království českého, podal jest králi meče s pošvou z červeného aksamitu«^[5]

Třetí pochva, zdobená stříbrným kováním, je nejmladšího data. Byla zhotovena ke korunovaci Leopolda II. a na novou konstrukci rudým sametem potaženou bylo se staré pochvy, zhotovené podle udání pramenů před r. 1441, asi ke korunovaci Albrechtově, přeneseno staré stříbrné kování, které svými tvary i rozměry vzdáleností nýtků souhlasí se stopami, zanechanými v původní pochvě. Pouze byly přidány dva stříbrné prstence s kroužky, jako šavlovitý závěs. Ty nápadně svým hrubým provedením upomínají na závěs pochvy t. zv. meče svatoštěpánského, jehož pochva byla obnovena rovněž za Leopolda II.

Nyní obrátíme se k časovému určení a zařazení meče. Až do XIX. stol. nepochyboval nikdo, že je to zbraň pocházející skutečně z doby sv. Václava. Dr. Fr. Bock, který r. 1869 popsal význačné předměty z pokladu svatovítského, pokládá meč za nesporně pravý až na křišťálové jablko, které dal přidělati Karel IV.^[16] Dr. J. L. Píč ještě v 90tých letech považoval svatováclavský meč za »nejstarší památku tohoto druhu« a ještě r. 1909 v posledním svazku svých Starožitností konstatoval, že »není věcné příčiny, abychom o správnosti tradice měli pochybovat«^[17] S tímto názorem v celku souhlasí i úsudek obou autorů Soupisu, kteří meč považují za památku, jež »zplna odpovídá době« až na jílec, »jehož nynější úprava nezdá se býti již původního tvaru«^[18]

Byl to prvý Dr. A. Matějček, který na základě tvarové analýzy zaujal kritické stanovisko a ukázal, že meč zvaný svatováclavský je památka daleko mladší, než se předpokládalo. Není to meč, který by tvarem odpovídal X. věku, nýbrž typická zbraň gotická, jejíž vznik klade do konce XIV. stol.^[19] Leč ani přesvědčivé důvody Matějčkovy nedovedly zvíklati nadobro vírou v tradici i u vážných historiků, kterým nedostačoval typologický výklad, zařadující meč do zákonitého vývoje tvarového a kteří neujasnili si původ a příčinu pojmenování této zbraně, jež spojovaly meč s jménem národního světce.^[20] Svatováclavské milénium r. 1929 a s ním spojená výstava památek kultu světčova přímo vybízely k přezkoumání některých otázek a proto jsem se pokusil v stručné studii podepřítí vývodu Matějčkovy a podati výklad o příčině, proč korunovační meč nese tradiční název meče svatováclavského^[21]

Historik umění i archeolog vycházejí při datování každé památky z absolutního poznatku, že pravá památka historická i umělecká musí plně odpovídati svým technickým, obsahovým a účelovým určením duchu doby. Tento princip zákonitosti vývojové, o který bylo tak houževnatě zápaseno v boji o podvržené literární památky, platí také i o hmotných zbytcích minulosti, které nejsou ničím jiným, než dobovou duševní představou, vyjádřenou v hmotě, představou, která se nikdy nevyvyšuje nad maximum a minimum hmotných i duchovních potřeb doby. Žádný umělec i řemeslník, byť i vědomě se snažil překročit tyto hranice, nemůže ve svém projevu zapřítí duchovní náladu doby. Tak na př. romantická gotika stavitelská v první polovině XIX. stol. snažila se napodobiti gotiku středověkou, ale z gotických prvků, jež v architektuře a dekoraci uplatňovala, vznikalo něco zcela jiného: nový historický sloh, kterému naprosto chyběl jednotící duch gotiky vlastní ovduší středověku.

Tolik z teoretických úvah bylo třeba říci napřed, abychom si uvědomili, že také zbraň má svoje charakteristické znaky a ty jsou dány hlavně jejím účelem. Způsob boje a tím také výzbroje se v různých dobách měnil a spolu měnila se také zbraň útočná i obranná.

Časně středověký meč doby stěhování národů a období karolínského má svoje základy ve tvarech mečů galských čili latěnských, které se vyvíjely v území obývaném Gally v posledních třech stoletích před Kr. Byly to pádné železné meče bez příčky, určené výhradně k seku a tím váha zbraně spočívá v pleknu čepele. Galské meče staly se základním typem sečné zbraně, kterou přejali také Germáni a v prvých čtyřech stoletích našeho letopočtu vytvořili z galského meče germánskou spathu, dlouhý, dvojbřitý meč, který v době stěhování národů býval opatřen krátkou příčkou a cívka zakončena trojúhelníkovitým nebo laloky členěným jablkem. Tento charakteristický tvar se udržel do doby karolínské a časně románské. Ještě vikingské (normanské) meče X. stol. mají krátkou příčku. Ta se prodlužuje teprve během XI. stol. Čepel podržuje svoji táhlou formu břitů téměř rovnoběžných, k pleknu nepatrně zúžená a na konci vyběhající v tupý hrot.

Od meče karolínského a časně románského odlišoval se meč gotický zásadně nejen délkou příčky, ale také tvarem čepele ostře přihrocené a pak hlavně vyvážením. U gotického meče, určeného k bodání, spočívá váha zbraně v rukojeti a proto byla prodlužována příčka a jablko vytvářeno z těžkých disků železných. Pěkný přechodný typ z meče románského ke gotickému vidíme v nálezů z tvrže semonické u Jaroměřu^[22]

Meč zvaný svatováclavský je typická gotická zbraň ostře přihrocené pružné čepele s dlouhou příčkou a charakteristickou úpravou rukojeti. Je to zbraň honosná, která jemným zpracováním i výzdobou rukojeti svědčí, že nebyla určena k praktickému účelu v boji, nýbrž jen jako symbolická zbraň ozdobná pro slavnostní příležitosti.

Nejstarší zmínka o meči sv. Václava jest, jak již svrchu bylo řečeno, v listině biskupa Jana z Dražic z r. 1333.^[23] Ze stručného záznamu nemůžeme o tvaru zbraně říci nic podrobnějšího. Bezpečnou oporu nacházíme teprve v záznamu inventáře z r. 1368, kde se praví, že chybí malý křížek, který byl v meči sv. Václava.^[24] Zpráva tato může se týkati jediné křížky, který je vyřiznut v čepeli korunovačního meče pod příčkou, v němž býval upevněn drobný relikviář z drahého kovu anebo snad z křišťálu, obsahující ostatek knížete sv. Václava. Jenom tak dovedeme si vysvětliti, proč tato gotická zbraň nesla jméno světčovo.

Současné miniatury ze XIV. století přinášejí řadu dokladů, že tvar svatováclavského meče plně odpovídá XIV. věku. Krásně iluminovaný kodex Jana ze Středy (1353—1364), Liber viaticus, zobrazuje v iniciále A sv. Václava, který má po levém boku zasunut meč upomínající do podrobností na meč svatováclavský^[25] Stejně významné doklady přináší také Weltchronik Rudolfa Emžského, která je datována k r. 1350 i Speculum humanae salvationis^[26] Již u mečů pocházejících z konce XIV. století nacházíme nápadnou změnu v rozměrech jednotlivých částí. Meč se prodlužuje a jílec

úpravou příčky a jablka nabyly značných rozměrů.^[27] Že ozdobné meče podobného typu byly v oblibě i na počátku XV. století, tomu nasvědčuje meč kurfirsta Friedricha Streitbara, opatřený také dvojkonickým křížšťálovým jablkem se znakem uherským a českým císaře Zikmunda, na druhé straně znakem německým. Jablko je téhož tvaru jako u meče svatováclavského.^[28]

Bezpečně můžeme tedy stanovit, že meč zvaný svatováclavský se 1. naprosto odlišuje od tvaru mečů karolinských i románských, 2. je vyspělejší než románsko-gotické přechodné typy, s nimiž se setkáváme v miniaturách bible Velislavovy i v nálezech, 3. do podrobností odpovídá jak v konstrukci, tak i v proporcionalitě gotickým mečům z první poloviny XI. stol.

Tím dostáváme se k otázce jeho vzniku. Není třeba, abychom pochybovali, že při chrámu svatovítském opatrován byl spolu se zbrojí sv. Václava také jeho původní meč. Jak tato památka zmizela, či vlastně byla zaměněna, o tom jsem vyslovil domněnku v článku Pekařova sborníku.^[29]

Nynější meč svatováclavský, nazvaný tak pravděpodobně podle ostatku svěťce-knížete v křížku, který býval až do r. 1368 v čepeli upevněn (stopy upevnění jsou až podnes znatelné), byl pořízen asi Karlem IV. v téže době, kdy tento panovník, tak vědomě navazující na domácí tradici, dal zhotoviti korunu, zasvěcenou sv. Václavu. Také z této mystické ideologie dá se vysvětliti, proč zasvětil prvému českému mučedníku z knížecího rodu zbraň, kterou bývali pasováni rytíři svatováclavští trojím úderem na levé rameno. V této funkci byl meč předmětem obřadným, relikviářem, jehož dotekem naznačováno duchovní spojení pasovaných rytířů s patronem řádu.

Meč samotný prodělal jen nepatrné změny. Nebylo příčiny měniti jeho tradiční tvar, který zůstával nezměněn, a obnovovány jenom ty části, které se během času opotřebovaly. Tak byla opravena ke korunovací Leopolda II. rukojeť a potažena rudým sametem se stříbrem vyšívanými vavřínovými snítkami. V té době zhotovena také nová pochva, na kterou bylo přeneseno staré stříbrné rámové kování.^[30]

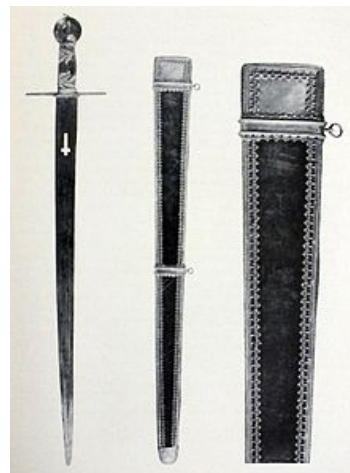
V korunovačním řádu Karla IV. uváděn je svatováclavský meč mezi relikviemi, které z kostela bývaly před korunovací přenášeny z chrámu svatovítského do hradu: »A tu zjednájíce procesí, plénář, meč svatého Václava, kříže, kadidlnici a vodu svacenou nesúce, pójdu ...«^[31] V průvodu který vyšel z pražského hradu, nesen byl také meč a v katedrále uložen na oltář. »A mezi arcibiskupem a kniežetem z komňaty vychodíce, pořádně pójdu kniežata a šlechtici, znamenie králová, to věz, korunu, žezlo, meč nesúce, kteréžto komorník královstvie Českého, hólku cestu jim čině, předejde. Kterážto znamenie všechna na oltáři sv. Víta, když tam přijdú, poctivě položíe.«^[32] Při vlastním obřadu korunovace hned na počátku zasunul nejvyšší zemský maršálek meč do pochvy, která mu byla s oltáře podána a vložil jej do rukou arcibiskupovi, který pronesl nad ním modlitbu »Exaudi quaesumus Domine« a dal jej navrátiti nejvyššímu maršálkovi. Ten vyťasil meč z pochvy a podal jej arcibiskupovi, který vložil meč do rukou panovníkových, pronášeje slova modlitby »Accipe gladium«^[33]

Pasování svatováclavských rytířů počalo tehdy, když na kůru zpíváno Credo, a sice při slovech »Et incarnatus est«. Král sedě na trůnu a drže meč oběma rukama každého z pasovaných udeřil třikrát na levé rameno.^[34]

Tento postup zůstával — až na malé obměny — po staletí nezměněn a před každou korunovací byly pečlivě zkoumány staré předpisy a vypracován přesný postup obřadu.^[35]

Je pozoruhodné, že svatováclavský meč, ačkoliv se ho po staletí užívalo v plné funkci korunovačního symbolu, nebyl nikdy uložen v královské klenotnici nad svatováclavskou kaplí spolu s korunou, jablkem a žezlem, nýbrž byl chován v pokladu chrámovém. Tento tradiční zvyk potvrzuje jenom hypotézu, že meč byl považován — alespoň s počátku — za relikviář a ne za bezvýhradnou součást korunovačních klenotů.

Shrme-li svoje úvahy v krátký výsledek, tedy můžeme tvrditi bezpečně, že 1. t. zv. meč svatováclavský není přímou památkou po svěťci-knížeti, ani ze staré památky nebyl předělán. 2. Je to typický meč gotický z první poloviny XIV. stol., který byl asi zhotoven za Karla IV. a bez podstatnějších změn se zachoval v původní formě až po naše doby. 3. Pronikavějším změnám podlehl jenom pochva. Zlatá pochva z doby Karlovy a Václavovy zmizela po korunovací Zikmundově v r. 1420 a teprve pro korunovací Albrechtovu byla nahrazena dřevěnou, rudým aksamitem potaženou a na obvodu okovanou stříbrem. Nejmladší pochva, zhotovená ke korunovací Leopolda II., je zdobena zčásti starým kováním, jež bylo s pochvy albrechtovské sňato a pravděpodobně doplněno.

XVIII.
Korunovační meč, zvaný svatováclavský, s pochvou obnovenou za Leopolda II.

1. Tento článek byl zařazen do I. dílu proto, považůvž v historické literatuře, vyjímaje práci DrA. Matějčka, byl svatováclavský meč dosud kladen do X. století.
2. Ed. Šittler a Dr. A. Podlaha: Poklad svatovítský. Soupis památek historických a uměleckých. Praha 1903, 12. Zde se praví o potahu rukojeti, že je pokryt vyšívanými barokními lístky. Ukáží dále, že horní vyšívaná sametová vrstva pochází teprve z doby korunovace Leopolda II.
3. Ed. Šittler a Dr. A. Podlaha, I. c. 13, pozn. 12. »ipse Hermannus et sui haeredes debent et tenebuntur mundare arma beati Wenceslai: pilleum videlicet ferreum, loricam et gladium, quae arma in Pragensi ecclesia conservantur«.
4. Dr. Ant. Podlaha a Ed. Šittler: Chrámový poklad u sv. Víta v Praze. Praha, Dědictví sv. Prokopa, 1903, IV, č. 55.
5. L. c. XVIII., č. 207.
6. L. c. XXXVII. Inventář z r. 1368 »vagina quae in parte est fracta«. »Item deficit parva crux, quae fuit in gladio sancti Wenceslai.« Podobně také opakuje seznam z r. 1387 »Rubrica armorum. 189 Gladius ipsius (beati Wenceslai) cum vagina, quae in parte inferiori est fracta, gemmis et perlis ornata«.
7. L. c. LXII., č. 18.
8. Pro srovnání uvádím: »Tres Campanulae argenteae cum suo futuro deauratae (č. 70). »Calix cum ampullis in uno futuro« (č. 79). L. c. LXIII.
9. Popis viz u Šittlera—Podlahy. I. c. 12.
10. L. c. LXVII., č. 142.
11. L. c. LXXIII.
12. J. Schráníl: Několik poznámek o původu a stáří meče svatováclavského a svatoštěpánského. Pekařův sborník I., 70.
13. J. Lutze a P. Perdrizet: Speculum humanae salvationis. Mulhouse 1909. II., 2. část, tab. 139.

14. Sněmy české III. Praha 1884. 151.
15. Sněmy české XV Praha 1929. XLVI. Německá zpráva o korunovaci popisuje ještě podrobněji: »herr Bertold von der Leip, der cron Behaimb erbmundschenk, trug das königliche Schwert, dessen knopf von ainem ganzen schön pallierten dopass in ainer altrot sammeten schaiden mit gold beschlagen etc.«.
16. *Dr. Fr. Bock* v Mitt. C. C. Wien XIV, 1869, 34: »Grif und Klinge sind unzweifelhaft echt«.
17. *Dr. J. L. Píř*: O zbroji starých Slovanů. Pam. arch. XV, 1890, 12. — *Týž*, Starožitnosti země České III., 1. Praha 1909. 108.
18. *Ed. Šittler* a *Dr. A. Podlaha* l. c. 12.
19. *A. Matějček*: Zbraň sv. Václava a meč svatoštěpánský. Věstník České akademie XXV Praha 1916. 246.
20. *Václav Novotný*: Český kníže Václav Svatý. Praha 1929, 52: «...a pochybnosti, jež o autentičnosti meče byly vysloveny jsou zcela přesvědčivé, zvláště mínění o jeho gotickém tvaru nebylo dostatečně prokázáno«. Srovnej též *Dr. A. Podlaha* a *Ant. Šorm*: Průvodce výstavou svatováclavskou. Praha 1929. 4. vydání, 87 a 97.
21. Viz pozn. 12.
22. Nález je uložen v histor-archeologické sbírce Národního musea v Praze (inv.č. 8948) a je datován grošem Václava II. na rozhraní XIII. a XIV. věku.
23. Viz pozn. 2.
24. *Dr. A. Podlaha* a *Ed. Šittler* l. c. XVIII.
25. *Karel Chytil*: Památky českého umění illuminátorského 1. Praha 1915. řb. XXVI., 2.
26. *Alwin Schulz*: Deutsches Leben im XIV und XV. Jahrhundert. Wien 1892. Tab. IX., 2, X.
27. *Alwin Schulz*, l. c., tab. XIX. Belfortis Conrada Kyesera z r.1405. Západoevropské doklady u *George F. Warnera*: Illuminated Manuscripts in the British Museum. Londýn 1903. Rukopis č. 15, 244, z konce XIV. stol.
28. Meč je uložen v drážďanském Johanneu. Friedrich der Streitbare byl od císaře Zikmunda povýšen na kurfirsta r.1425. Na meč upozornil mne laskavě doc. *Dr. Květ*.
29. L. c. 74.
30. Viz spisek kanovníka *Václava Pešiny*: Zprávy o korunování vévodů a králů českých s církevním obřadem korunování Jejich Císařských Majestátů Ferdinanda a Anny. Praha 1836. Tabule insignií.
31. *Řád korunování krále českého* Spisové císaře Karla IV Památky staré literatury české. Praha 1878. 73.
32. L. c., str. 74. Popis korunovace Rudolfa II. zedne 22. září 1575 líčí, kterak »Der Obristlandmarschalk Herr Berthold von der Leip hat st. Wáclavschwert (!) in der Scheiden getragen« *Sněmy české* IV. Praha 1886. 263.
33. *Dr. Josef Kalousek*: Korunování na království české r 1836. Osvěta XVI. Praha 1886. 294, 295. — »Potom ot biskupův vezme meč knieže a s mečem stojí, aby věděl, že jemu je všechno království poručeno« *Řád korunování krále českého*, 91.
34. L. c. 300.
35. Zvláštní výjimku při korunovaci r 1527 učinil Ferdinand I., který po opásání meč z pochvy vytrhl a třikráte jím — drže jej v obou rukou — zamával. Viz *Sněmy české* I. 1877. 211: »Zum ersten das Schwert in die Hand und des Schwerts Scheide umb den Leib gegürtet. Also hat sein kön. Mt. das Schwert zu dreienmalen auf einander mit beiden Henden geschwungen und eingestecket«. Podrobná vypsání korunovací Matyáše a Ferdinanda II. najdeme *Jiřka Závěty ze Závětic*: Korunování Jeho milosti Mathyáše krále Uherského a t. d., toho jména druhého, na království České. Léta Páně MDCXI. W Pondělí Svatodussní na Hradě Pražském w kostele S. Wíta stiaštně vykonané. Týž o korunovaci Ferdinanda II. z r 1617.

Citováno z https://cs.wikisource.org/w/index.php?title=Svatováclavský_sborník_na_památku_1000._výročí_smrti_knížete_Václava_svatého,_I._díl/Korunovační_meč,_zvaný_svatováclavský&oldid=1169

Stránka byla naposledy editována 11. 1. 2016 v 01:05.

Text je dostupný pod licencí [Creative Commons Uvedte autora – Zachovejte licenci](#) případně za dalších podmínek. Podrobnosti naleznete na stránce [Podmínky užití](#)